

# Linnustiku eksperthinnang ja inventuuri metoodika Auvere agropargi planeeringualal



Co-funded by  
the European Union



BLUE ECONOMY

TETRAS



EESTI ORNITOLOOGIAÜHING

2024

## Sissejuhatus

Käesolev dokument koondab Auvere agropargi planeeringuala linnustiku eksperthinnangu ning sellele järgneva inventuuri metoodika. Töö tellijaks oli SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur ning see valmis Interregi Läänemere piirkonna programmi projekti TETRAS (#C020) raames.

Experthinnangu koostas Eesti Ornitoloogiaühingu ekspert Jaanus Elts. Hinnang põhineb planeeringuala külastustel kahel korral 2024. aasta veebruaris ning eksperdi varasemal kogemusel ala inventeerimisel. Eksperthinnangus käsitletakse planeeringuala võimalikke linnustikuväärtusi ja põhjendatakse edasise inventuuri vajadust.

Inventuuri metoodika koostasid Jaanus Elts, Andrus Kuus, Veljo Volke ja Kaarel Võhandu. Metoodika kirjeldab kaitsealuste ja muude oluliste linnuliikide võimalikuks tuvastamiseks vajalikke välitöid, nende ajastust ja töömahtu. Keskkonnaamet kinnitas 7. mail 2024, et metoodika on sobiv ning selle järgi võib inventuuri läbi viia.

## Linnustiku eksperthinnang

### *Eesti Ornitoloogiaühing*

Käesolev eksperthinnang põhineb planeeringuala külastusel kahel korral käesoleva aasta veebruaris ning eksperdi varasemal kogemusel selle ala inventeerimisel (Kaitseministeeriumi tellimus käesoleva sajandi algusaastatel).

Vaatamata sellele, et tegemist on valdavalt kaevandamise poolt oluliselt mõjutatud alaga ning sinna rajatud inimtekkelise puistuga, on see vähese inimõju tulemusel kujunenud alaks, kus võib esineda kaitsealuseid rähne ja kakke. Aastakümneid tagasi on alal pesitsenud 2–3 paari kaitsealuseid väikepistrikke. Eriti loodusilmelised tunduvad kraavide servades levivad vanemad puistulaigud. Kuna ala külastati talvel, siis on antud juhul tegemist eksperthinnanguga, mitte eeluuringuga. Viimane lähenemine oleks ilmselt andnud objektiivsema ülevaate.

Kakkude ja rähnide esinemise tuvastamiseks on käesoleva hinnangu lisana koostatud loenduste metoodika. Tegemist on varase aktiivsusega liikidega, seepärast on nende loendamiseks parim aeg märts ja aprill ning kakkude pesakondade esinemist saab hinnata juunikuise öise retkega. Muude kaitseväärtuslike linnuliikide esinemine antud alal on vähetõenäoline. Erandiks selles osas on väikepistrik, kes varasemalt on antud alal pesitsenud. Kuid vastuse muude oluliste liikide esinemise kohta peaks andma maikuine hommikune ja juunikuine öine loendus.

Koostaja:

Jaanus Elts

*/allkirjastatud digitaalselt/*

# Lisa. Linnustiku inventuuri metoodika

*Koostajad: Jaanus Elts, Andrus Kuus, Veljo Volke, Kaarel Võhandu  
Eesti Ornitoloogiaühing, Tartu 2024*

## Taust

Vastavalt Keskkonnaameti kirjale 05.07.2023 nr 6-5/23/13983 oli käesoleva töö eesmärgiks anda eksperthinnang liigirühmade kaupa – kus ja mis liike võib alal tõenäolisemalt leiduda ja kus mitte. Kirjeldada ära, mille alusel see valik on tehtud ehk et mis on eelvaliku tingimused. Kui alal võib tõenäoliselt kaitsealuseid liike leiduda, siis kirjeldada ka inventeerimise metoodikat.

## Ala iseloomustus linnustiku seisukohast

Suurem osa alast on metsastatud, kuid kuna tegemist on inimtekkelise maastikuga, siis on mets arenenud ebaühtlaselt ja sõltuvalt puistu vanusest pakub ka erineva kvaliteediga elupaiku, alates hõrendikest kuni monokultuursete puistulaikudeni. Kuna ala reljeef on väga erinev, siis on ka seal esinevad lindudele sobilikud elupaigalaigud väga erinevad. Suurem osa alast meenutab küll majandusmetsa, kuid järskudel aheraine nõlvadel ja eriti kraavide servades on kujunenud omapärased elupaigad. Eriti viimasel juhul on tegemist lindudele potentsiaalselt väärtuslike elupaikadega, sest vanad lehtpuud on enamasti heaks pesitsuspaigaks erinevatele suluspesitsejatele, kelle hulgas on nii kaitsealuseid rähne kui ka kakulisi.

Ala põhjaosa on hõredalt kaetud nooremate ja varasemalt kaitseväärt õppuste käigus kahjustada saanud puudega. Selline elupaik sobib nn servaliikidele, kes eelistavadki kahe kontrastse elupaigalaigu lähestikku esinemist, näiteks nõmmelööke. Selliste elupaikade linnustiku koosseisu ennustamine on siiski keeruline, kuid kuna sellise ala pindala ei ole suur ja taolise nn poolavamaastiku linnustiku inventeerimine on hea kuuldavuse ja nähtavuse tõttu lihtne, tuleks kogu selline ala katta loendusega.

Ala läbivad endised väljaveoteed. Kahjuks on need teineteisest 1,5 km kaugusel, mis tähendab, et lindude registreerimiseks tuleb eraldi läbi käia ka teede vaheline ala. Kuna teed asuvad aheraine vaaludest madalamal ja on kaetud metsaga, siis kuuldavus ja peibutamisel kasutatava heli levimine on kindlasti väiksem kui 0,75 km ( $1,5 / 2 = 0,75$  km).

## Soovitav loendusmetoodika

### Rähniliised ja laanepüü

Rähnide ja laanepüü loendused viiakse läbi sarnaselt riiklikus seires kasutatavale metoodikale ühekordse loendusena märtsi lõpus ja aprillis. Välitööde käigus kaardistatakse rähnide ja laanepüü pesitsusterritooriumid. Loendamiseks kasutatakse kaardistamist peibutamismeetodil. Regulaarse vahega paigutatud punktides lastakse kõlarist valgeselg-kirjurähni trummeldamist, seejärel hallrähni laulu ja laanepüü vilet. Peibutamise ajal ja järel registreeritakse igas punktis kokku viie minuti jooksul rähnide ja laanepüü vastused ja lindude asukohad, mis kantakse kaardile. Kirja pannakse ka punktide vahel liikudes kohatud linnud, näidates liikuvate lindude puhul ka liikumissuuna. Loendusi tehakse vaid tuulevaikse ja kuiva ilmaga varastel hommikutundidel.

## Kakulised

Territooriumide leidmiseks ja asustatuse selgitamiseks tehakse ühekordne kevadine (märtsis ja aprillis) seire; peibutamiseks kasutatakse värbkaku või kõrvukrätsu hääletsuse salvestist. Seireaeg on päikeseloojangust alates 3 tundi ja 2 tundi enne päikesetõusu. Heli lastakse umbes 500 m vahedega. Juuni algul tuleb teha üks öine loendus kakkude pesakondade registreerimiseks. Suvisel ajal (mai lõpust alates) otsitakse teadaolevatest elupaikadest kakkude pesi, pesakondi; kaardile peaks kandma ka leitud mured ja muud kakkude esinemist tõendavad märgid või tegevusjäljed.

## Muud röövlinnud

Muudest röövlindudest võib alal eeldada näiteks väikepistriku pesitsemist. Varemalt on sellel alal pesitsenud vähemalt kolm paari väikepistrikke, kuid üks pesitsuskoht praeguse Auvere jaama alal on kindlasti tänaseks hävinud. Päevase aktiivsusega röövlindude pesitsusterritooriumite registreerimiseks tuleb teha vaatlusi kahest kuni kolmest hea nähtavusega loenduspunktist aprilli viimasel ja mai esimesel dekaadil kokku 20 tunni jooksul. Loendusaeg tuleb valida selge ja sooja ilmaga päevadel vahemikus 11.00–15.00, kui on tõusvad õhuvoolud. Päeva-röövlindude esinemise tuvastamisel annab lisateavet ka maikuine üldloendus. Kaardistatud pesitsusterritooriumitelt tuleb üles otsida röövlinnupesad.

## Muud liigid

Muude liikide tuvastamiseks peab tegema kaks loenduskäiku alale, kasutades piiramata laiusel transektloenduse metoodikat. Aluskaardile kantakse kohatud mittevärvuliste ja kaitsealuste värvuliste liikide vaatlused koos pesitsuskoodiga. Ühe loenduse peaks tegema mais hommikul ja teise juuni algul öisel ajal. Viimasel juhul ühildatakse kakkude pesakondade tuvastamine ja muude öise aktiivsusega liikide registreerimine.

Tabel 1. Eeldatavad loenduste ajad ja tööpäevade arv

|                 | Märts–aprill | Mai          | Juuni    |
|-----------------|--------------|--------------|----------|
| Rähnid          | Hommik, 4 tp |              |          |
| Kakud           | Öö, 4 tp     |              | Öö, 3 tp |
| Muud röövlinnud |              | Hommik, 3 tp |          |
| Muud liigid     |              | Hommik, 3 tp | Öö, 2 tp |
| <b>Tööpäevi</b> | <b>8</b>     | <b>6</b>     | <b>5</b> |

Kameraaltööd ja aruande koostamine: 7 tööpäeva.

**Töömaht kokku: 26 tööpäeva.**